

Ewa M. Guzik-Makaruk

Akademia Policji w Szczytnie
ORCID: 0000-0003-1248-4113
ewa.guzik@tlen.pl

Michał P. Kaszubski

Instytut Ekspertyz Medycznych w Łodzi
ORCID: 0009-0005-6162-5447
michal.kaszubski@iem.gov.pl

Wojciech Wiszowaty

Instytut Ekspertyz Medycznych w Łodzi
ORCID: 0009-0003-6715-0898
wojciech.wiszowaty@iem.gov.pl

Zagadnienia intertemporalne na tle nowych rozporządzeń o wynagrodzeniach biegłych w procedurach karnej i cywilnej

Wstęp, cel pracy, problemy, hipotezy i metody badawcze

Nowe kierownictwo Ministerstwa Sprawiedliwości od początku podkreślało, że sprawa biegłych jest resortowym priorytetem. Wysokość stawek wynagrodzenia dla biegłych jest wprost uzależniona od kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, a jej wysokość z kolei jest określana corocznie w ustawie budżetowej. Kwota bazowa na przestrzeni ostatnich 15 lat wzrosła jedynie o ok. 1,2%. Ustawa budżetowa z 2008 r. określiła wysokość kwoty bazowej na 1766,46 zł. W budżecie na 2023 r. kwota bazowa wyniosła 1789,42 zł, a jej wysokość została utrzymana w ustawie budżetowej na 2024 r. Podstawowe stawki godzinowe dla biegłego sądowego w 2023 r. (od 1,28% do 1,81% kwoty bazowej) zawierały się w przedziale od 22,90 zł do 32,39 zł. Zatem stawki te oscylowały w okolicach prawem dopuszczalnych stawek minimalnych, a od lipca 2023 r. najniższy wymiar godzinowej stawki biegłego (22,90 zł) był niższy od stawki minimalnej wynikającej z rozporzą-

dzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2022 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2023 r., gdzie w § 4 określono, że od dnia 1 lipca 2023 r. minimalna stawka godzinowa wynosi 23,50 zł¹.

Problem zbyt niskich wynagrodzeń biegłych został już dawno dostrzeżony w praktyce polskiego wymiaru sprawiedliwości, przyczyniając się do znacznego deficytu biegłych, zwłaszcza z obszaru medycyny. Ministerstwo Sprawiedliwości wyszło temu naprzeciw, wprowadzając w drodze rozporządzeń lepsze warunki wynagradzania biegłych, co może spowodować zwiększenie ich dostępności oraz przyspieszenie procesu opiniowania.

W tym stanie rzeczy za cel niniejszego opracowania postawiono problem oceny przepisów intertemporalnych na tle nowych rozporządzeń o wynagrodzeniach biegłych w procedurze karnej i cywilnej. Pytania badawcze zostały sformułowane w następujący sposób:

- 1) Jak rozwiązano kwestie intertemporalne w procedurze karnej?
- 2) Jak rozwiązano kwestie intertemporalne w procedurze cywilnej?
- 3) Czy rozwiązania te są analogiczne?
- 4) Czy wprowadzone przepisy intertemporalne są łatwe w procesie wykładni?

Odpowiadające problemom badawczym hipotezy przybrały następującą postać:

- 1) Przepisy intertemporalne w procedurze karnej i cywilnej różnią się między sobą.
- 2) Rozwiązania te nie są analogiczne.
- 3) Wprowadzone przepisy intertemporalne mogą nastęrczać trudności interpretacyjnych.

Celem weryfikacji bądź falsyfikacji przyjętych założeń posłużono się zasadniczo metodą dogmatyczno-prawną.

Biegli i ich rola w postępowaniu

Biegli sądowi stali się ważnym elementem wielu procesów cywilnych i karnych, stanowiąc źródło wiedzy niezbędnej sądowi w postępowaniu dowodowym. Z treści przepisu art. 278 Kodeksu postępowania cywilnego (dalej jako k.p.c.) wynika, że w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd, po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru, może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Z kolei

¹ P. Rojek-Socha, *Stawki biegłych wreszcie w górę? Prace nad rozporządzeniem na finiszu*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/kiedy-wyzsze-stawki-dla-bieglych,526432.html> (data dostępu: 3.06.2024).

art. 193 Kodeksu postępowania karnego (dalej jako k.p.k.) stanowi, że jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, zasięga się opinii biegłego albo biegłych. Udział biegłych w postępowaniach przygotowawczych i sądowych, a zwłaszcza czas oczekiwania na opinie, ich jakość oraz koszt, mają istotne znaczenie dla prawidłowości i sprawności działania wymiaru sprawiedliwości. Praktyka wymiaru sprawiedliwości wskazuje, że dowód z opinii biegłego ma szczególne znaczenie w procesie, nierzadko przesądzając o treści orzeczenia kończącego postępowanie.

Literatura przedmiotu w tym zakresie jest już bardzo obszerna², dlatego wypada jedynie wskazać, że rola biegłych w postępowaniach sądowych ciągle rośnie. Wzrasta tym samym zapotrzebowanie organów procesowych na ich pracę. Biegli z kolei podnoszą od lat problemy związane z nieadekwatnym wynagradzaniem za sporządzanie opinii i ekspertyz. Jest to swego rodzaju błędne koło, albowiem spada i tak już niewielkie zainteresowanie występowaniem w charakterze biegłego wśród osób predysponowanych do wykonywania tych czynności. Jak wskazuje raport Najwyższej Izby Kontroli *Funkcjonowanie biegłych w wymiarze sprawiedliwości*, w państwach UE normą jest wynagradzanie biegłych na poziomie porównywalnym ze stawkami, jakie specjaliści osiągają w pracy zawodowej³.

² Zob. P. Banach, *Dowód z opinii instytutu i naukowo-badawczego*, [w:] J. Turek (red.), *Rola biegłego we współczesnym procesie*, Warszawa 2002; A. Głazek, *Biegły sądowy i jego status*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.), *Iure et facto. Księga jubileuszowa ofiarowana Doktorowi Józefowi Gurgulowi*, Kraków 2006; E. Gruza, *Ustawa o biegłych – realna potrzeba czy kosztowny zbytek*, [w:] A. Czerederecka (red.), *Biegły w sądzie. Konferencja w 40. rocznicę śmierci Prof. Jana Sehna*, Kraków 2006; E. Habzda-Siwiek, *Kwalifikacje do pełnienia funkcji biegłego – zarys problematyki*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.), op. cit.; R. Jaworski, *Biegły sądowy – usługodawca czy źródło dowodowe*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.), op. cit.; S. Kalinowski, *Biegły i jego opinia*, Warszawa 1994; B. Lewandowski (red.), *Pozycja biegłego w polskim systemie prawnym*, Warszawa 2016; R. Poniowski, *Ocena dowodu z opinii biegłego w świetle poglądów Sądu Najwyższego i praktyki sądów powszechnych*, [w:] R. Jaworski, M. Szostak (red.), *Nauka wobec prawdy sądowej. Księga pamiątkowa ku czci Prof. Zdzisława Kęgla*, Wrocław 2005; S. Rejman, *Biegły w procesie cywilnym*, Warszawa 1984; M. Rybarczyk, *Biegły w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2001; T. Tomaszewski, *Czy nowy biegły w nowej szacie?*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.), op. cit.; T. Tomaszewski, *Kompetencje firm prywatnych do wydawania opinii w postępowaniu karnym i cywilnym*, [w:] A. Bulsiewicz (red.), *Doctrina multiplex veritas una*, Toruń 2004; J. Turek, *Dopuszczenie dowodu z opinii biegłego*, [w:] J. Turek (red.), op. cit.; T. Widła, *Biegły sądzony*, [w:] A. Czerederecka (red.), op. cit.; D. Zienkiewicz, *Status biegłego sądowego*, [w:] T. Widła (red.), *Wokół problematyki dokumentu*, Katowice 2005.

³ Najwyższa Izba Kontroli, *Funkcjonowanie biegłych w wymiarze sprawiedliwości*, Warszawa 2015, s. 14, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,9608,vp,11856.pdf> (data dostępu: 5.06.2024).

Kwestia intertemporalna w procedurze karnej

Obecnie obowiązujące rozporządzenie regulujące rozliczenia z biegłymi w procedurze karnej⁴ zawiera tylko jeden przepis intertemporalny, ujęty w § 13: „Do opinii, za które biegły nie otrzymał wynagrodzenia przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, stosuje się przepisy niniejszego rozporządzenia”.

Takie uregulowanie intertemporalne wydaje się być swoistym kuriozum w praktyce legislacyjnej, a zarazem może mieć istotne swoje konsekwencje na gruncie procedury karnej. Po pierwsze, przepis intertemporalny odnosi się do „opinii”, a więc zewnętrznego wyniku opiniowania przez biegłego, najczęściej w formie pisemnej lub ustnej wypowiedzi, podczas gdy samo rozporządzenie odnosi się przede wszystkim do „stawek wynagrodzenia (...) za wykonaną pracę”⁵. Można oczywiście usunąć tę niezręczność w drodze wykładni, jednakże pojawia się problem w przypadku biegłych z zakresu daktylogonii⁶. Osoby takie bez wątplenia traktowane są obecnie jako „biegłi”, a więc nie są ani „tłumaczami”⁷, ani „specjalistami” w rozumieniu przepisów procedury karnej. Przepisy dotyczące sposobu wynagradzania biegłych z tego zakresu w ogóle nie odnoszą się do składania opinii⁸, bo i żadnej opinii w postępowania-

⁴ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 kwietnia 2024 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym (Dz.U. z 2024 r., poz. 615), wydane na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 618f § 5 k.p.k.

⁵ M.in. § 1 pkt 1, § 2 i następne ww. rozporządzenia.

⁶ Porozumiewanie się za pomocą gestów, najczęściej w formie tzw. języka migowego.

⁷ Status „biegłych” przysługuje im mimo przyjętego w języku potocznym i szeroko używanego określenia „tłumacz języka migowego”. Jako ciekawostkę można wskazać, że sam prawodawca resortowy miał problem z tym rozróżnieniem, wydając obowiązujące prawie 25 lat rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1983 r. w sprawie wynagradzania biegłych (tłumaczy) z zakresu daktylogonii. Rozporządzenie to co prawda wszędzie się posługiwało terminem „biegły (tłumacz)”, ale jednocześnie odsyłało do przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 sierpnia 1982 r. w sprawie wynagrodzenia tłumaczy przysięgłych za „tłumaczenia ustne”, podczas gdy posługiwanie się językiem migowym już z założenia nie ma charakteru tłumaczenia ustnego. Analogiczne problemy pojawiają się w przypadku biegłych z zakresu komunikacji wspomagającej i alternatywnej, którzy również nie składają żadnych opinii w postępowaniu. Biegli z zakresu komunikacji wspomagającej porozumiewają się z osobami, u których rozwój mowy jest zaburzony (np. dzieci z dysfazią rozwojową) lub których artykulacja jest niezrozumiała dla otoczenia. Biegli z zakresu komunikacji alternatywnej porozumiewają się z osobami, które nie mogą mówić (np. osoby z afazją motoryczną, utratą mowy spowodowaną wypadkami lub zabiegami chirurgicznymi) lub nie używają w ogóle mowy do komunikacji, często mając także problemy z jej rozumieniem (np. osoby w spektrum autyzmu, dotknięte upośledzeniem umysłowym lub afazją sensoryczną).

⁸ § 7 ust. 1 ww. rozporządzenia stanowi, że „w przypadku biegłych z zakresu daktylogonii, wzywanych przez sąd lub organ postępowania przygotowawczego w razie potrzeby przesłuchania osób, które trwale lub okresowo doświadczają trudności w komunikowaniu się i posługują się językiem migowym, systemem językowo-migowym lub sposobem komunikowania się osób głuchoniewidomych, stawka wynosi (...)”.

niu nie złożą. W ocenie autorów także i w tym wypadku trzeba w drodze wykładni usunąć nielogiczność w postaci wyłączenia ich spod przepisu intertemporalnego bez żadnego uzasadnienia i przyjąć, że ten przepis jednak znajduje zastosowanie.

Po drugie, rozporządzenie odnosi do pewnego faktu, którym jest „otrzymanie przez biegłego wynagrodzenia przed dniem wejścia w życie rozporządzenia”⁹. Przyjmując rozumienie § 13 rozporządzenia, zgodne z wykładnią logiczno-językową (powszechnie uważaną za podstawową w procesie wykładni prawa), dochodzi się do wniosku, że wzrost stawek wynagrodzenia biegłych będzie obejmował każdy przypadek, w którym nie doszło do jego „fizycznego wypłacenia”¹⁰, gdyż tylko wtedy możemy uznać, że biegły rzeczywiście „otrzymał wynagrodzenie”.

Hipoteza komentowanej normy obejmie zatem następujące sytuacje procesowe:

I. biegły sporządził opinię i z dowolnych powodów jeszcze nie zostało wydane postanowienie na podstawie art. 618 § 1 pkt 9 k.p.k., art. 618f § 1–4 k.p.k. czy art. 618l § 1 k.p.k.;

II. biegły sporządził opinię i doszło do wydania postanowienia o kosztach, lecz orzeczona kwota z dowolnych powodów nie została jeszcze wypłacona biegłemu.

Pierwsza sytuacja procesowa nie budzi wątpliwości – organ, przyznając wynagrodzenie, bierze pod uwagę nowe stawki i wydaje postanowienie o kosztach opinii biegłego stosownie do nowego stanu prawnego, a zatem obowiązującego od dnia 24 kwietnia 2024 r. Następnie po uprawomocnieniu się takie orzeczenie staje się, w myśl przepisów wewnętrznych, podstawą do wydania zarządzenia wykonawczego celem wypłaty środków biegłemu. W drugim jednak przypadku musi dojść do nowego obliczenia wynagrodzenia, w odmiennej wysokości w stosunku do uprzednio wydanego, orzeczenia o kosztach.

W przypadku gdy wspomniane postanowienie jeszcze nie jest prawomocne, może zostać zaskarżone na podstawie art. 618 § 1 pkt 9 w zw. z art. 626 § 3 k.p.k. przez biegłego jako osobę, której ten akt bezpośrednio dotyczy. Natomiast w wielu przypadkach dojdzie do sytuacji (niezależnie od uregulowania art. 618l § 2 k.p.k. nakazującego niezwłoczną wypłatę należności), w której postanowienie o kosztach zostało wydane, uprawomocniło się, ale środki fizycznie nie zostały wypłacone biegłym. W konsekwencji organ na podstawie art. 626 § 2 k.p.k. powinien wydać postanowienie w zakresie dodatkowego ustalenia wysokości kosztów z uwzględnieniem stawek ujętych w komentowanym

⁹ Zgodnie z § 15 ww. rozporządzenia będzie to dzień następujący po dniu ogłoszenia rozporządzenia, tj. dzień 24 kwietnia 2024 r.

¹⁰ W drodze wypłaty gotówkowej z kasy organu postępowania karnego lub przelewu na rachunek bankowy.

rozporządzeniu. Powyższe zgodnie z brzmieniem przepisu następuje z urzędu (biegli zainteresowani jego wydaniem mogą występować ze stosownymi wnioskami o podjęcie tej czynności z urzędu).

Kwestia intertemporalna w procedurze cywilnej

W postępowaniu cywilnym rozporządzenie regulujące rozliczenia z biegłymi¹¹ zawiera również tylko jeden przepis intertemporalny, ale o odmiennym brzmieniu, ujęty w § 9: „Do opinii, które zostały zlecone przez sąd przed dniem wejścia w życie rozporządzenia i zostały wydane w terminie wskazanym przez ten sąd w postanowieniu o przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego, stosuje się przepisy dotychczasowe”¹².

Przepis uzależnia stosowanie nowych stawek od daty wydania postanowienia o powołaniu biegłego oraz faktycznego sporządzenia opinii przez biegłego. Nie ma zatem wątpliwości, że zastosowanie nowych podwyższonych stawek rozporządzenie rezerwuje do przypadków, w których postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego zostały wydane dopiero po wejściu w życie rozporządzenia.

Wydaje się jednak, że nie jest to jedyny przypadek. Wykładnia logiczno-językowa przepisu § 9 może prowadzić do wniosku, że stawki obliczone według nowego aktu będą miały zastosowanie do opinii zleconych wprowadzić przed wejściem w życie rozporządzenia, ale niewydanych w terminie zakreślonym w postanowieniu dowodowym. Przepis przy tym nie wprowadza kryterium

¹¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 kwietnia 2024 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu cywilnym (Dz.U. z 2024 r., poz. 627), wydane na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 89 ust. 5 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

¹² Przy czym pierwotny projekt rozporządzenia zawierał inne uregulowanie kwestii intertemporalnej. „§ 9. Do opinii zleconych przez sąd przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, a które: 1) zostały wydane w terminie wskazanym przez ten sąd w postanowieniu o przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego stosuje się przepisy niniejszego rozporządzenia; 2) zostały wydane z przekroczeniem terminu wskazanego przez ten sąd w postanowieniu o przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego stosuje się przepisy dotychczasowe”. Norma w pkt 2 została uznana w opinii Rządowego Centrum Legislacyjnego nr RCL.DPKA.555.3965 z dnia 28 listopada 2023 r. za sprzeczną z ustawą o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i wykreślona w toku dalszych prac legislacyjnych. Co ciekawe, Rządowe Centrum Legislacyjne wypowiedziało się także negatywnie na temat normy w pkt 1, uznając, że takie uregulowanie otwiera drogę do naruszenia zasady demokratycznego państwa prawnego i zasady ochrony interesów w toku (z uwagi na zobowiązanie stron postępowania przy ostatecznym rozliczeniu jego kosztów do poniesienia ich). Ta uwaga nie została jednak uwzględniona (pomimo przeciwnego brzmienia raportu z konsultacji publicznych i opiniowania). Jeszcze bardziej zastanawia autorów, jak to się stało, że zarzut postawiony przez Rządowe Centrum Legislacyjne i wskazujący, dlaczego – przynajmniej w ocenie Rządowego Centrum – dane postanowienie narusza zasady prawidłowej legislacji przy kolejnej wersji rozporządzenia zostaje przeniesiony bezrefleksyjnie do jego uzasadnienia.

przyczyny, z jakiej nie doszło do wydania opinii. Podkreślenia wymaga, że mogą to być przypadki całkowicie niezależne od woli biegłych, jak np. niestawienie się na termin badania opiniowanych, niedostarczenie odpowiedniej dokumentacji biegłemu w terminie, ale także sytuacje związane z co najmniej nieuzasadnionymi opóźnieniami w wydawaniu opinii.

Odczytywany literalnie § 9 rozporządzenia uzależnia stosowanie dotychczasowych przepisów wyłącznie od wydania opinii w określonym terminie. Literalne brzmienie przepisu ukierunkowuje, że każde uchybienie przez biegłego terminowi wydania opinii określonego w postanowieniu dowodowym będzie prowadzić do zastosowania nowych stawek niezależnie od długości tak powstałej przewlekłości czy spowodowania, że opinia ostatecznie została wydana po dacie wejścia w życie rozporządzenia.

Mając na uwadze powyższe, w poszczególnych sytuacjach procesowych może dojść do konieczności wydania postanowienia na nowo określającego wynagrodzenie biegłego z uwzględnieniem podwyższonych stawek na podstawie art. 359 § 1 k.p.c. poprzez wydanie orzeczenia uzupełniającego.

W przypadku podwyższenia wynagrodzenia biegłego sąd stosownie do okoliczności sprawy będzie musiał podjąć decyzję o wydaniu zarządzenia o uzupełnieniu wniesionej zaliczki przez stronę, która wniosła o przeprowadzenie dowodu (art. 130⁴ § 3 k.p.c.), bądź o tymczasowym pokryciu tego kosztu z funduszy Skarbu Państwa w przypadkach, gdy przeprowadzenie dowodu uzna za konieczne dla rozstrzygnięcia lub dowód dopuszczono z urzędu¹³. Przyjęte rozstrzygnięcie prowadzi w gruncie rzeczy do podobnych problemów, jak w przypadku procedury karnej – uzależnienia rozstrzygnięcia od kwestii natury faktycznej, co zdaniem autorów nie powinno mieć miejsca.

Uwagi końcowe

Ponownie należy z uznaniem zauważyć zainteresowanie prawodawcy resortowego tą niezwykle istotną tematyką. W toku wykonanej analizy pozytywnie zweryfikowano wszystkie trzy postawione na wstępie hipotezy. Przepisy intertemporalne w procedurze karnej i cywilnej różnią się między sobą, nie są zatem analogiczne. Niestety, oprócz zaspokojenia niewątpliwej potrzeby zmian, wprowadzone rozporządzeniami przepisy intertemporalne mogą narządzać trudności interpretacyjnych.

Sposób rozwiązania problemu intertemporalnego zarówno w przypadku procedury cywilnej, jak i procedury karnej pozostawia wiele do życzenia. Jest on także trudny do pogodzenia z zasadą pewności prawa oraz postulatem racjonalności prawodawcy. Być może wynikało to z chęci gwałtownego przy-

¹³ Art. 83 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1144).

spieszenia drogi legislacyjnej – na co zwracał uwagę Instytut Ekspertyz Sądowych im. Prof. dra Jana Sehna w Krakowie po ogłoszeniu projektu. Podobnie zaskakujące – i nie tylko dla autorów, ale także np. dla Prokuratora Krajowego – było rozdzielenie skutków prawnych przepisów intertemporalnych pomiędzy procedurami – karną i cywilną.

W ocenie autorów, znacznie łatwiej i skuteczniej byłoby skorzystać z często stosowanej „normy-wytrychu” intertemporalnego¹⁴ i postanowić, że do „(...) postępowań wszczętych i niezakończonych prawomocnie przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia [ewentualnie niezakończonych w danej instancji, to jednakże otwiera pole do kolejnych problemów interpretacyjnych] (...) stosuje się przepisy dotychczasowe”.

W obecnej sytuacji, przy braku ewentualnej nowelizacji autentycznej, jedynie obserwacja postępowań i wydawanych w nich orzeczeń pozwoli ustalić prawidłowe rozumienie obowiązujących reguł intertemporalnych. Autorzy przy tym nadmieniają, że Ministerstwo Sprawiedliwości już zaplanowało zmianę obu rozporządzeń, jednakże zmiany te nie odnoszą się do problemów intertemporalnych. Praktyka organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości wytyczy ścieżki postępowania w takich sprawach, co nie oznacza, że będzie ona jednolita, przynajmniej na początku stosowania przepisów nowych rozporządzeń.

Wykaz literatury

- Banach P., *Dowód z opinii instytutu i naukowo-badawczego*, [w:] J. Turek (red.), *Rola biegłego we współczesnym procesie*, Zrzeszenie Prawników Polskich, Warszawa 2002.
- Głazek A., *Biegły sądowy i jego status*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.), *Iure et facto. Księga jubileuszowa ofiarowana Doktorowi Józefowi Gurgulowi*, Instytut Ekspertyz Sądowych, Kraków 2006.
- Gruza E., *Ustawa o biegłych – realna potrzeba czy kosztowny zbytek*, [w:] A. Czerederecka (red.), *Biegły w sądzie. Konferencja w 40. rocznicę śmierci Prof. Jana Sehna*, Instytut Ekspertyz Sądowych, Kraków 2006.
- Habzda-Siwiek E., *Kwalifikacje do pełnienia funkcji biegłego – zarys problematyki*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.), *Iure et facto. Księga jubileuszowa ofiarowana Doktorowi Józefowi Gurgulowi*, Instytut Ekspertyz Sądowych, Kraków 2006.

¹⁴ Analogicznie przykładowo do poniższych norm wzorcowych: „Do postępowań egzekucyjnych w administracji wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, mają zastosowanie przepisy dotychczasowe, z zastrzeżeniem ust. 2–6 (...)” (art. 123 ust. 1 ustawy z dnia 11 października 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych, Dz.U. z 2013 r., poz. 1289 z późn. zm.); „Z zastrzeżeniem art. 226, do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe (...)” (art. 226 ust. 1 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne, Dz.U. z 2004 r., poz. 191 z późn. zm.); „Do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe (...)” (art. 55 ustawy z dnia 1 kwietnia 2011 r. Prawo probiercze, Dz.U. z 2011 r., Nr 92, poz. 529 z późn. zm.).

- Jaworski R., *Biegły sądowy – usługodawca czy źródło dowodowe*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.), *Iure et facto. Księga jubileuszowa ofiarowana Doktorowi Józefowi Gurgulowi*, Instytut Ekspertyz Sądowych, Kraków 2006.
- Kalinowski S., *Biegły i jego opinia*, Centralne Laboratorium Kryminalistyczne KGP, Warszawa 1994.
- Lewandowski B. (red.), *Pozycja biegłego w polskim systemie prawnym*, Instytut na rzecz Kultury Prawnej „Ordo Iuris”, Warszawa 2016.
- Najwyższa Izba Kontroli, *Funkcjonowanie biegłych w wymiarze sprawiedliwości*, Warszawa 2015, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,9608,vp,11856.pdf>.
- Ponikowski R., *Ocena dowodu z opinii biegłego w świetle poglądów Sądu Najwyższego i praktyki sądów powszechnych*, [w:] R. Jaworski, M. Szostak (red.), *Nauka wobec prawdy sądowej. Księga pamiątkowa ku czci Prof. Zdzisława Kęgla*, Wyd. UWr, Wrocław 2005.
- Rejman S., *Biegły w procesie cywilnym*, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1984.
- Rojek-Socha P., *Stawki biegłych wreszcie w górę? Prace nad rozporządzeniem na finiszu*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/kiedy-wyzsze-stawki-dla-bieglych,526432.html>.
- Rybarczyk M., *Biegły w postępowaniu cywilnym*, C.H. Beck, Warszawa 2001.
- Tomaszewski T., *Czy nowy biegły w nowej szacie?*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.), *Iure et facto. Księga jubileuszowa ofiarowana Doktorowi Józefowi Gurgulowi*, Instytut Ekspertyz Sądowych, Kraków 2006.
- Tomaszewski T., *Kompetencje firm prywatnych do wydawania opinii w postępowaniu karnym i cywilnym*, [w:] A. Bulsiewicz (red.), *Doctrina multiplex veritas una*, Wyd. Nauk. UMK, Toruń 2004.
- Turek J., *Dopuszczenie dowodu z opinii biegłego*, [w:] J. Turek (red.), *Rola biegłego we współczesnym procesie*, Zrzeszenie Prawników Polskich, Warszawa 2002.
- Widła T., *Biegły sądzony*, [w:] A. Czerederecka (red.), *Biegły w sądzie. Konferencja w 40. rocznicę śmierci Prof. Jana Sehna*, Instytut Ekspertyz Sądowych, Kraków 2006.
- Zienkiewicz D., *Status biegłego sądowego*, [w:] T. Widła (red.), *Wokół problematyki dokumentu*, Wyd. UŚ, Katowice 2005.

Summary

Intertemporal issues against the background of new regulations on expert fees in criminal and civil proceedings

Keywords: criminal proceedings, civil proceedings, expert fees, revision of expert fees, intertemporal provisions.

The purpose and content of the paper is to evaluate the possible intertemporal effects of two regulations governing expert witness fees in both basic procedures – criminal and civil. Irrespective of the positive assessment of the very fact that the departmental legislator undertook the legislative activity

and regulated the issues which are extremely important for the experts themselves after a long period of inactivity, the intertemporal provisions of both regulations require a critical look due to the possible serious consequences for the budgets of the entities consulting expert opinions. The authors find inconsistencies and possible differences in interpretation that must be resolved by the practice of law application, and perhaps action by the legislator is necessary. However, an assessment of the other provisions of the regulations, which deserve a separate and extensive analysis, is omitted in its entirety.